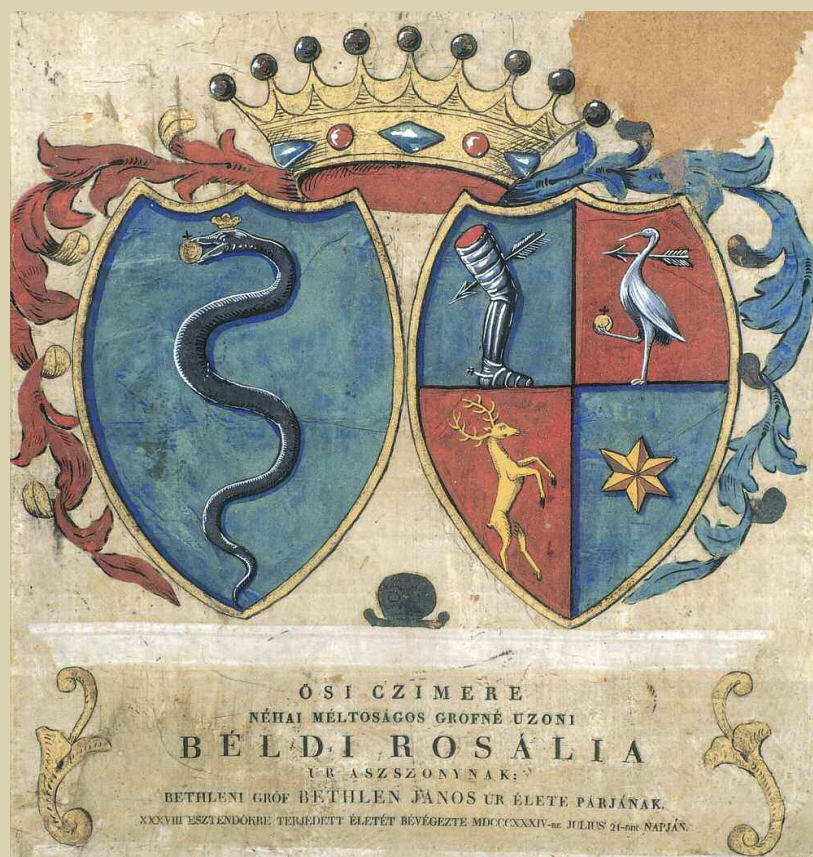

PAKÓ LÁSZLÓ

IGAZSÁG- SZOLGÁLTATÁS KOLOZSVÁRT

KOLOZSVÁR JOGHATÓSÁGÁNAK FEJLŐDÉSE A 16. SZÁZAD VÉGÉIG

Kolozsvár 16. század végi önálló, csupán a fejedelmi hatalomnak alárendelt igazságszolgáltatási rendszerének kialakulása hosszú, több évszázados folyamat eredménye. Alapjául Károly Róbert 1316 augusztusában kibocsátott kiváltságlevele szolgált, amely a Kolozsváron megtelepedett hospesek számára engedélyezte a szabad bíró- és plébánosválasztást. Ennek értelmében a városlakók közötti viszályok megoldása saját maguk által választott bíró előtt történhetett. Kivételt csupán az emberölés, lopás, tolvajlás és súlyos testi sértés esetei jelentettek, melyekben a király által kinevezett és az ő nevében fellépő királybíró is intézkedett. A király 1331 folyamán meg is erősítette a várost szerzett kiváltságaiban, majd kibővítette a két bíró ítélkezési hatalmát a város területén elfogott minden gonosztevőre, s végül kivonta a várost a nádori, vajdai és más bírói fennhatóság alól.

A század végén Zsigmond rendelkezései Beszterce, majd Szeben és a hét szász szék bíróságát jelölték ki fellebbezési fórumokként. 1419-ben az uralkodó, főként a vármegyei nemesség gyakori túlkapásainak megfékezése szándékával, visszavonta minden olyan rendeletét, mely a kolozsváriak kiváltságaival ellenkezett, sőt rövid időn belül azt is megtiltotta, hogy nemesi birtokon kolozsvári személyt letartóztathassanak. Elhatárolta ugyanakkor a világi és az egyházi bíróságok jogköreit is, de néhány évtized múltán, 1451-ben Hunyadi János mégis kénytelen volt figyelmeztetni Máté erdélyi püspököt és helyettesét, hogy kolozsváriak felett kizárólag vallási ügyekben ítélezhetnek.

Mátyás intézkedései között is többször (1458, 1473, 1481) találunk a városiak megszerzett bíraskodási kiváltságait megerősítő szabályozásokat, majd 1481 augusztusában – a beszterceiek heves ellenállását kiváltó rendeletében – kivette Beszterce bíróságát a kolozsvári bíróság fellebbezési fórumai közül.

A kialakult helyzet – néhány, II. Ulászló és Zápolya János idején eszközölt kiegészítéssel – a 16. század közepéig lényegében változatlan maradt. 1561-ben János Zsigmond fejedelem a kolozsvári bíraskodási intézmények fellebbviteli hatóságaként kizárólag a fejedelmi ítélőszéket nevezte meg. 1568-ban pedig a város e változott helyzet megerősítését is elnyerte.

Ezáltal a 16. század második felére a városi igazságszolgáltatásnak mindenmű függősége megszűnt, az államhatalommal való kapcsolata kivételével. A város ezentúl lakóinak peres ügyeit – az állam törvényeinek tiszteletben tartásával – saját jogszabályai alapján önállóan intézkedett, s ezen a gyakorlaton János Zsigmond utódai sem változtattak érdemben.

BÍRÓSÁGI SZERVEZET

A 16. század végi Kolozsvár igazságszolgáltatása lényegében a főbíró és a 12 esküdt személyből álló szenátus, azaz alsó tanács kezében összpontosult. Megválasztásuk módjával, valamint tevékenységükkel az idők folyamán számos határozat foglalkozott. A kezdeti oklevelekben *villicus*nak is nevezett főbíróval már az 1316. évi kiváltságlevelében találkozunk. Az oklevél szerint a városlakók főbírájukat szabadon választhatták, aki néhány eset kivételével teljes igazságszolgáltatási jog-

hatóságot kapott. Fél évszázad múlva, egy 1366-os keltezésű oklevélben a bíró mellett az esküdt tanács is felbukkan. A két városi igazságszolgáltató hatóságról szóló határozattal a 16. század végéig többször találkozunk. Elsőként Zsigmond egyik 1405-ös kiváltságlevele mondta ki, hogy minden újév utáni első vasárnapon kell megválasztani az esküdteket, akik azt követően a közösség öregeivel és vagyonos polgáraival közösen döntenek a főbíró személyéről. Az oklevél, a kolozsváriak régi szokásaira és kiváltságaira hivatkozva, világosan leszögezte e megválasztott elöljárók teljes hatalmát a városi peres ügyek tekintetében.

Az elöljáró-választás módjának részletes szabályozása hiányában a városi magyar és német „náció” közötti nézeteltérések orvoslásának szándékával jött létre 1458-ban Szilágyi Mihály kormányzó közbenjárásával az uniónak nevezett megegyezés. Rendelkezései szerint a vezetői tisztségek betöltésénél a paritáselv lépett életbe, azaz mindkét náción azonos arányban részesült a városvezetésben. Az évente újraválasztott esküdtek közé mind a magyar, mind a német rész 6-6 képviselőt választott, míg a bírót évente felváltva került ki a két náción tagjai közül.

Az újonnan született norma gyakorlatba ültetése azonban újabb, most már nációnkon belüli nézeteltéréseket szült. A helyzetet Mátyás király 1486-os parancslevele rendezte. Ez az elöljárók választása tekintetében Kolozsvár elé a budai mintát állította. Az 1488-ban átvett határozatok második szakasza már részleteiben is tartalmazta a főbíró és az esküdtek választásának módját.

A kialakult gyakorlat – mely hosszú időre megszabta a városvezetők kijelölésének módját – helyi kezdeményezésre történő kiigazítására elsőként 1513 decemberében került sor. Az akkor alkotott 11 cikkelyben a városi artikulusokat és céhszabályokat megsértő bírák és esküdtek büntetéséről is rendelkeztek. 1537-ben pedig a város már egy 47 cikkelyes helyhatósági rendeletet bocsátott ki, mely több szakaszban szólt a törvénykezés idejéről, módjáról, törvényt napok kijelöléséről. Amellett, hogy nyomatékosan hangsúlyozta a városi bírónak és a szenátorok kizárólagos hatóságát a település polgárainak peres ügyeiben, választásukról úgy határozott, hogy az év végén (karácsony napján) a százférfiak tanácsa megüresült helyeinek betöltése érdekében tanács-

kozni összegyűlt bíró és esküdtek a következő napon, december 26-án lépjenek ki hivatalukból. Az újonnan választott felső tanács pedig még aznap megválasztotta a következő évi bírót és esküdteket.

1568-ban, a paritáselv alkalmazásakor észlelt visszaéléseket követően hozott határozatában János Zsigmond újra leszögezte, hogy mind az 50 magyar, mind az ugyanannyi német centumvir 6-6 esküdtet jelöljön ki, a bírót pedig közös akarattal válasszák meg, évről évre nációnként cserélve. A város 16. század végi tanácsi jegyzőkönyveinek bejegyzései tanúskodnak is a városlakók eme törekvéseiről.

Hivatalba lépésükkor tett, 1582-ből teljességében fennmaradt esküjük és más városi határozatok megkövetelték az országot, a fejedelmet és városuk iránti hűségük mellett a hivatali titoktar-

tást, bölcsességet, lélekerőt, vallásos életvitelt, könyörületességet, szelidséget, szigorúságot, a közösség minden tagja fölötti igazságot, pártosságmentes bíráskodás érdekében pedig a gyűlölettel, indulatoktól és részrehajlástól való mentességet. Hivatalukat díjazásmentesen töltötték be, elutasítása pedig súlyos bírságot vont maga után. A szenátorok 1591-es bérfizetési kérelmét így utasították vissza a százférfiak: „Végeztek régi atyáink nyomdokát követni és minden fáradságukat, polgárságuk viselésének terhet nem ez földön fel venni fizetéssel, hanem annak minden érdemet az Istentől (aki őket a község közül erre választotta és hitta) várnia.”

1578-ban a százférfiak tanácsa városi elöljárókhöz méltó öltözet viselésére szólította őket fel, 1592-ben pedig figyelmeztette a kérelmeknek megfelelő munkára, „hogy ez szegény városnak

az ő engedetlenségéek miatt kára ne következzék, ki miatt az ő jó hírük-nevük szidalomba jussón”.

A főbíró mellett tevékenykedett a királybíró is, akinek megnevezésével első esetben szintén Károly Róbert 1316-os kiváltságlevelében találkozunk. Az oklevél mint a király személyének képviselőjét említi, akit maga a király nevezett ki, és az igazságszolgáltatásban főként a súlyosabb ügyekben ítélkezett. A 16. század végére azonban hatásköre módosulásának lehetünk tanúi. Minden évben a főbíróval ellenkező náción jú 6 szenátor közül neveztek ki, és segédbírói szerepkört töltött be. Részt vett a bíróval az elsőfokú ítélet meghozatalánál, tanúvallomásokon városi hivatalos kiküldöttként szerepelt, letartóztatásokat hajtott végre. Alárendeltségét tükrözi, hogy csupán a bíró jóváhagyásával intézkedhetett. Ez nem jelentette azt sem, hogy a bíró helyetteseként működött volna. A százférfiak tanácsának néhány századvégi határozatából kitűnik, hogy a főbíró távolléte esetében a szenátorok közül ne-

veztek ki ún. hagyott bírót, aki egyéb teendői miatt csak rövidebb ideig válalhatta megbízatását.

Az igazságszolgáltatói tevékenység során az írásbeli teendőket végző személy az elsőként 1352-ben, majd 1366-ban is említett, a városi kancelláriát vezető városi jegyző, korabeli szóhasználatl a *nótárius* volt. Megválasztása élete végéig vagy addig szólt, amíg eleget tudott tenni hivatali kötelezettségeinek. Tapasztalatot, hűséget, eszességet, bölcsességet és nagy tudást kívántak meg tőle. A hivatali eskü letételét követően, évi fizetés fejében, segédjével (*scriba*) végezte perbeli teendőit, idézőlevelek elkészítését, különféle iratok kiállítását, tanú-, esetleg vádlotti beismerő vallomások vagy ítéletek írásbeli rögzítését.

A város peres ügyeit a törvény előtt a 16. század utolsó feléig évi fizetés és alkalmi pótlékok fejében *prokurátor* képviselte. Ezeknek egy 1586-os városi rendelet megtiltotta bármilyen, a bíró tudta és beleegyezése nélküli lépést. Egyre gyakoribbá váló kihágásaik, to-

vábbá az előjárókkal egyre romló viszonyuk miatt, a prokurátorok hatáskörének korlátozása szándékával hozták létre a *direktorok* intézményét. Az 1580-as évek közepétől a százférfiak által választott két direktor évi fizetés fejében városi közügyigazgatóként képviselte a vádat a büntetőperekben.

A város igazságszolgáltatási tevékenységének legalsó szintjén találjuk a cigányok vagy szegényebbek közül származó városszolgákat, poroszlókat, hóhérokat, akik részben évi bérért, részben más anyagi szolgáltatások ellenében hajtották végre az előjárók rendelkezéseit, ítéleteit.

Végül, a teljes 16. század végi kolozsvári bírósági szervezet bemutatása érdekében, szólnunk kell a százférfiak, másképpen centumvirek tanácsa tevékenységének néhány, témánkat érintő vetületéről is. Az 1441-ben hatvanak tanácsaként említett, később száztagúvá bővített felső tanács, annak ellenére, hogy kizárólag közigazgatási és törvényhozó hatóságként működött, kivételes esetekben igazságszolgáltatási teendőket is kénytelen volt ellátni.

EMBERI ÉLET ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEK

A 16. század végére a polgárok és a város területén végző idegenek felett kizárólag a kolozsvári bíróság ítélkezett, kolozsvári törvények alapján. A század közepétől fennmaradt tanácsai jegyzőkönyvek több kötetet felölelő bejegyzései számos ilyen határozatot tartalmaznak, amelyek legtöbb esetben a paráznák, tolvajok mellett a gyilkosok elfogására és az ellenük való bírósági fellépésre szólították fel az igazságszolgáltatókat. A bírósági eljárást a város, régi szokásaira és a királyi privilégiumokra alapozva, ugyan-csak saját határozatai alapján folytatta. A 16. század első felében még jelentéktelenebb szabályozások a század második felére terjedelmes statútumokká fejlődtek. Már a Báthory Kristóf vajda által 1577-ben jóváhagyott szabályozás is rendelkezett az ítéletnapokról, perbe idézésről, az ügyvédek javadalmazásáról, a városban lakhellyel nem rendelkező nemesek letartóztatásáról. A kolozsvári peres eljárás valóságos törvénykönyvét azonban 1588-ban alkotta meg a város. Ez, a már megalkotott szabályozások összegzésével párhuzamosan, részletesen kitért az idézés, letartóztatás, a tanúk, valamint az oklevelek általi bizonyítás, az ítélethirdetés, fellebbezés és végrehajtás mozzanataira.

Annak ellenére, hogy a törvények minden emberi élet elleni bűncselekményt szigorúan büntettek, elkövetőket a cselekmény fajtájának függvényében különbözőképpen marasztalták el. A következőkben néhány ilyen bűncselekményt mutatunk be a 16. század végi Kolozsvárról.

RABLÓ- ÉS ORGYILKOSSÁGOK

A különös kíméletlenséggel elkövetett esetek mindegyike minősített gyilkosság, mert a rablógyilkosság az áldozat élete és vagyona ellen egyszerre irányuló cselekmény, az orsággal (orvsággal) társított gyilkosságot pedig az eljárás aljassága, az áldozat számára a fenyegető veszély elhárításának lehetetlensége teszi súlyossá.

1591 közepén Kolozsvár közigazgatói a margitai származású Bátor Simont és az ippi Szappanos Istvánt, Csáki Gergely, illetve Szilágycsehi Farkas kolozsvári polgárok szolgálát perelték két margitai emberen, Szőlős Gáspáron és Kis György feleségén, Erzsébeten a mérai malomnál alvás közben elkövetett gyilkosság ügyében. A tanúk vallomásai rávilágítottak, hogy a szekereselek útközben sűrűn látogatták az úmenti italozókat, kitérőik anyagi fedezetét pedig legtöbbször utasaikkal fizettették meg. Egy zilahi tanú szerint a gyilkosságot követő napon egyikük a kocsmában fennhangon kínálta társát itallal, melyre a pénzt, állítása szerint, tolvajszággal szerezte.

A vádlottak beismerő vallomásából derült fény a történetekre. Bátor Simon azt vallotta, hogy utasaikat fizetségért hozták szekereiken Margitáról, s a mérai malomnál leütötték őket. Szappanos szerint társa már korábban is biztatta őt a tettekre. A hajnalban elkövetett gyilkosságot követően bevonszolták a holttesteket a patakba, a rabolt pénzt elosztották és rövid időn belül el is költötték.

1594 elején a kolozsvári direktorok Timár János ispán meggyilkolásával vádolták Mondró Pétert. A több mint félszáz tanú vallomása szerint a bírónak visszaeső bűnözővel volt dolguk, aki a havason, Járában, a létai határon és Gyerőmonostoron is ölt embert, két társával pedig több lopást is elkövetett. Timár János gyakran fenyegette Mondró Pétert a város földjéről való kitiltással, ő válaszképpen többször kilátásba helyezte az ispán megölését. Az egyik tanú szerint az ispán éppen egy ökörlopást készült Mondróra bizonyítani.

A bíróság a vádlott beismerő vallomását követően az eset körülményeinek tisztázására és cinkosainak felderítésére kínvallatást rendelt el. A vádlott, miután társait felsorolta, az őt felbuztató befolyásos személyek neveit is bevallotta, állításait pedig a szembesítés során meg is erősítette. Végül a bírók fellebbezett döntését a tanács elfogadta és végrehajtotta.

Ugyancsak 1594-ben perelték a város direktorai Balásfi Gergelyt Belényesi András meggyilkolása ügyében. A felperesek tanú szerint a vádlott több alkalommal is fenyegette Belényesit. Szemtanúk szerint halála előtt az áldozat megesküdött arra, hogy gyilkosa, Bajusz Márton felbujtójának, Balásfi Gergelynek az udvaráról támadt reá. Amint kiderült, Balásfi arra számított, hogy az éj leple alatt elkövetett gyilkosságért ügyis a Kolozsváron tartózkodó fejedelem katonáit teszik majd felelőssé.

A felperes szerepét magánvádló hiányában majdnem minden esetben a városi közigazgatók töltötték be. A vádlottak között találunk a városba szegődött jobbagyot, a város határában garázdálkodó visszaeső gonosztevőt, sőt Balásfi Gergely személyében, aki a tettét megelőző évben éppen vá-

rosi direktor volt, előljáróval van dolgunk. A gyilkosságokat elkövetők ferdült erkölcsé, az emberi élet értékének lebecsülése, bosszúvágy, személyi gőg és büszkeség indokolta, s közrejátszott bennük az is, hogy elkövetők befolyásos támogatóik révén remélték elkerülni a büntetést. A gyilkosság helyszínét és időpontját is úgy választották ki, hogy némi esélyük maradjon a szabadulásra.

A büntetések kirovásánál az ítélezők igyekeztek a tettek súlyosságának megfelelő mértékű ítéleteket hozni. Az előre kitervelt gyilkosságot, ha a tényállás nyilvánvaló volt, minősített büntetéssel sújtották. A margitai utasok gyilkosait, mivel tettüket alvó áldozataikon hajtották végre, és kirabolták őket, kínzásokkal súlyosbított halállal büntették. A város Toronynak nevezett tömlöcében előbb megcsigázták, megcsepegtették, fogóval megfogdosták, a városban lófarkon meghordozták, végül „az büntetésnek helyére” kivitték, ahol négybe vágták és felnyársalták őket. Hasonló sorsra jutott Mondró Péter is, aki tettének beismerése, társainak és felbujtóinak megnevezése okán megszabadult ugyan a csigázástól és csepegtetéstől, de a testét neki is fo-

INSIGNIA ILLUSTRISSIMI DOMINI DOMINI COMITIS
 ADAMI KORDA, LIB. BARONIS DE BOROS-
 JENŌ. SACRAE CAESAREO REGIAE AC APOSTOLICAE MAJESTA-
 TIS CAMERARII, NAT. Anno. MDCCLVII. DIE 4-ta APR. DENAT.
 Anno MDCCLXXXV. DIE 20. JANUARI, ETATIS SVAE
 ANNO. XXVII.

gókkal „csipdesték”, ló farka után kötötték, megcsonkították, végül szintén négybe vágták és karóba húzták.

CSECSEMŐGYILKOSSÁGOK

Az újszülött életének szándékos kioltása az előre kitervelt gyilkosságok legsúlyosabb esetei közé tartozott, melyeket a törvény is fokozott szigorral büntetett. 1593-ban a városi közügyigazgatók egy kissajói származású Katalint vádoltak azzal, hogy újszülöttjét Szászfenesenen megölte. Néhány tanú látta nagy hasát, amit a lány terhesség helyett vízkórságnak tulajdonított, egyikük pedig azt hallotta a szászfenesiektől, hogy gyermekét a szemébe takarta, ahonnan a disznók túrták ki és szaggatták szét. A direktorok és sáfárpolgárok számadásaiból az is kiderül, hogy a lányt Fenesen letartóztatták és Kolozsvárra szállították, majd bíróság elé állították, ahol ítéletet hoztak ellene. Fellebbezése során a tanács kínváltásra ítélte, hogy megtudják halott csecsemőjének rejtekét, de tagadását követően meghozták és végre is hajtották rajta az ítéletet.

Egy hónappal később Kolozsvár direktorai egy másik lányt, Ferenczi István majornéját, Annát hívták bíróság elé, szintén csecsemőgyilkosság vádjával. A tanúk szerint a férfi élettársi viszonyt folytatott vele, hangosan híresztelte, hogy neki nincs felesége, de „*akinek felesége nagyon is, nem gyakran, amennyit ő*”. A bekövetkezett terhesség beárménykolta kapcsolatukat, a férfi csupán a lány fenyegetéseire költöztette őt kötelendi birtokára, ahol a világ tekintetétől rejtve hozhatta világra gyermekét. Titkolózása ellenére néhány helybeli látta az asszony nagy hasát, és arról is beszéltek, hogy újszülöttjét vagy a tóba vetette, vagy ugyancsak a szemébe rejtette, ahonnan a disznók túrták ki. A fellebbezés során kínváltásnak vetették alá, ott is tagadott, azt követően pedig végrehajtották a módosíthatatlan elsőfokú ítéletet.

1597-ben Luter Mihály kolozsvári polgár házában folytattak vizsgálatot. A vádlott, az előbbiekkal ellentétben, a holttesttel való szembesítése során elismerte ugyan, hogy a gyermek az övé volt, megnevezte az őt teherbe ejtő férfit is, azonban betegsége miatt bekövetkezett koraszülésével magyarázta csecsemője halálát.

A rokongyilkosságok alfajaként a csecsemőgyilkosságok is a minősített bűncselekmények csoportjába tartoztak, melyekre Európa-szerte leggyakrabban

az élve eltemetés, a máglyahalál, a vízbe fojtás vagy a „kevésbé szigorú” lefejezés büntetését rótták ki. Annak ellenére, hogy Kolozsvárról is van tudomásunk a felsorolt büntetések némelyikének alkalmazásáról, a 16. század végén egyikkel sem találkozunk, ami valószínűleg a bírák igyekezetét tükrözi a törvényes előírások betartására. Mivel nem derült teljességében fény a történetekre, csecsemőgyilkosságért nem vonhatták őket felelősségre. Így paráznaságuk miatt vesszőzték meg és vízbe fojtás terhe alatt kényszerítették őket a város elhagyására.

A felperes szerepét itt is egyetlen kivétellel a direktorok töltötték be, az alperesek majdnem mindannyian a városban szolgáló, szerény anyagi helyzetben élő, férj nélküli, a biztonságot nyújtó családi környezetükből anyagi okok miatt korán elszakadni kényszerült leányok, esetleg fiatal nők voltak.

Az ügyek lefolyása számos hasonló vonást mutat. Mindegyikük titkolta, különféle betegségekre hivatkozva próbálta álcázni állapotát, idegen település félreeső helyén hozta világra gyermekét, megölte, majd a bizonyítás során tette enyhébb megítélésének reményében halva született csecsemőről beszélt. Akárcsak másutt, „partnereik” Kolozsváron is csak ritkán kerültek bíróság elé, s az eljárás akkor is nagyrészt eredménytelenül folyt ellenük.

Tetteiket a városban egyre jelentősebb méreteket öltő prostitúció, a gyermeknevelés költségeitől való félelem motiválta, s mindenkifelett a tettesek szégyene és rettegése attól, hogy addig titkolt, „törvénytelen” viszonyuk a közösség elutasítását vonja maga után.

GYERMEKGYILKOSSÁG

A 16. század végi kolozsvári bűnperek talán legvitatottabb és ezáltal legtöbb érdeklődést keltő esete 1592 márciusában zajlott le, amikor a városi direktorok fia meggyilkolásának vádjával eljárást indítottak Kotró Mihály kolozsvári polgár ellen. A felakasztott testre a család hídelvi (Szamoson túli) majorjában találtak rá. Tanúk igazolták, hogy az apa közeledtére a holttest verejtékezni kezdett, a helyszíni szemlét végző szakértők pedig arra a következtetésre jutottak, hogy nem lehetett öngyilkosság, mert a gyerek lába a földön volt, tehát feltehetően csak halála után került sor az akasztásra. Így a bírók is azt valószínűsítették, hogy az apa gyilkolta meg a fiút, tettének azonban szemtanúja nem volt. További vallomá-

sok tanúsították felesége és gyermekei, valamint mások iránti agresszív magatartását.

Az ítélethozatal módja lényegesen hasonlít a csecsemőgyilkos leányok esetében tapasztaltnak. A városi bírók – hitelt adva a bizonyságoknak és a tetemrehívás során megjelenő verejtékcseppeknek – kínváltásra ítélték, és mivel tettét akkor sem ismerte be, hét személy ellene szóló esküje esetén újabb kínzással súlyosított fejevesszítésre ítélték. A fellebbezés során viszont a szenátorok, noha elismerték, hogy számos körülmény szól az apa ellen, szemtanú és beismerő vallomás hiányában Kotrónak engedélyezték a felmentő esküt, amit pár nap múlva le is tett, és így felmentette magát a vádak alól.

Kotró esetében is a direktorokat látjuk viszont a felperesek szerepében. Az áldozat hozzátartozóinak passzív magatartása feltehetően a családfőtől való félelmük számlájára írható. Kotró Mihály kolozsvári, majornal rendelkező városi polgár volt, akinek barátságatlan, összeférhetetlen, akadékoskodó, erőszakos és agresszív személyisége sejtethető a tragédia mögött. A helyszíni szemlét végző szakértők vallomása szerint feleségét – annak ellenére, hogy legutóbbi gyilkossági esetében még a fejedelemlél is közbenjárta érte kegyelemért – gyakran „*rutul taglotta*”, „*haját elnyírta*”, gyermekével szemben tanúsított túlzott, nevelő szándékkal nem magyarázható kegyetlensége még az idegeneknek is feltűnt. A tragédiát megelőző napon is halállal fenyegette őt. Rossz hírét szomszédaival megessett gyakori szóbeli és tetteges összetűzései, paráznasági esetei, szitkozódásai is öregbítették, őt gyilkossággal, gyilkossági szándékkal, valamint bérgyilkos fogadásával is gyanúsították.

A per érdekessége, hogy a középkori istenítéletek egyik sajátos fajaként fennmaradt tetemrehívás még élő szokásával találkozunk a bizonyítási eljárásban. A tanúk szerint Kotró fia holtteste mellé állt, melyről „*mintegy öreg borsó ügy hömpölygött le az veríték*”, és később, amikor a törvényfához felvitették, „*ugyan ki omlott az orcáján az veres veríték, hogy az apja közel ment hozzá*”. Bár a bírók döntésükben hangsúlyozták, hogy „*az veríték is pedig nyilván való signum*”, és más, bűnösségre utaló körülményekre is támaszkodtak, amikor minősített halálbüntetésre ítélték, a fellebbezés során a szenátorok már nem adtak hitelt e bizonyításformának. ♦